

תרגם כאילו כתוב שתי חלות? – אלא מתייחס על הכתוב מנחה חדשה וגם אותה קראה 'שתים', כלומר שתי מנחות (עפ"י משך חכמה אמור כג, יז).
 העירני הרי"ד וויזר שליט"א מדהתוס' להלן צד. ש'לחם' משמש פעמים בלשון זכר ופעמים בלשון נקבה.
 ע"ע בספר עלה יונה (עמ' שנט) – על החילוק בין 'שנים' ל'שני' בכל המקרא. ומובן היטב שעשאן הכתוב שני גופין באמרו 'שתים' וגוף אחד באמרו 'שני'.

'בשעת שחיטה חישב לאכול חצי זית, ובשעת זריקה חישב לאכול חצי זית – פיגול, מפני ששחיטה וזריקה מצטרפין'. גם אם ננקוט שצריך מחשבה על אכילת כזית בתוך כדי אכילת פרס, [ורבא (בבבב) לא:] נסתפק בזה. ואולם הרמב"ם פסק שמצטרף אף ביותר מכדי אכילת פרס], יש לומר שסתם מחשבת אכילה מתפרשת בכדי אכילת פרס, הלכך כשחשב פעמיים לאכול חצי זית, הגם שחשב זאת בשתי עבודות, כאילו חשב בפירוש לאכול כזית בתוך כדי אכילת פרס (עפ"י חדושים ובאורים ג, י).
 לכאורה אפשר ליישב שחיטתו בשתייהן לאכול חצי זית בשעה מסוימת, ואף שבמחשבה השניה לא חשב על החצי זית הראשון [שאם כן נמצא שעתה חשב מחשבת אכילת כזית], אבל אם נצרף שתי מחשבותיו נמצא שחשב על אכילת כזית בזמן אחד. וצ"ע.

זיהא תני לוי ארבע עבודות אין מצטרפות לפיגול... אמר רבא: לא קשיא... אמר ליה אביי... אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי... אמר ליה: הכי השתא... הכי נמי מסתברא...'. לפי המסקנה נשאר הרומיא משתי הברייתות ללא הסבר. ועל כרחנו לומר שנחלקו בדבר, הגם שלא מצאנו תנאים שנחלקו במפורש. ואין מצוי בש"ס כדוגמת מבנה זה (קין אורה).
 ובשפת אמת צידד שכיון שלא מצאנו תירוץ אחר, ע"כ לתרץ כרבא, שתלוי הדבר במחלוקת רבי וחכמים. וזו הסיבה שפסק הרמב"ם ארבע עבודות מפגלות זו את זו, ודלא כברייתא דלוי. [וככלל, רבא מעדיף להעמיד סתירת ברייתות וכד' במחלוקת תנאים, ואביי מעדיף להעמיד באוקימתא, כפי שהראנו בסוטה ח].

'נטמאת אחת מן החלות או אחד מן הסדרים – רבי יהודה אומר: שניהם יצאו לבית השריפה, שאין קרבן ציבור חלוק. וחכמים אומרים: הטמא בטומאתו והטהור יאכל. אמר רבי אלעזר: מחלוקת לפני זריקה...'. באור דברי ר' יהודה: חלה אחת או סדר אחד שנטמאו לפני זריקת דם הכבשים / הקטרת הבזיכים – יזרוק הדם (בכבשי עצרת) ויקטיר הבזיכים (בלחם הפנים) ואחר כך ישרוף את כל החלות, שהרי גם אם אבד או נשרף או נפרס מן הלחם אחר הפירוק לפני הקטרת הבזיכים, הדין הוא שמקטיר את הבזיכים והחלות פסולות (כדלעיל ח. אך זה רק לר' יוחנן שם, אבל לריש לקיש – אינו מקטיר, וגם כאן לא יזרוק את הדם. עפ"י טהרת הקדש).
 וחכמים אומרים שנטמא אינו דומה לאבוד ושרוף מפני שהוא קיים ועומד [והציץ מרצה על אכילות], הלכך אין דינו כשירים שחסרו שאסורים באכילה, אלא הטהור יאכל לאחר הזריקה וההקטרה (ובב תודה. ובוה מיושבת קושית בית מאיר, ואין הכרח למה שחידש, ע"ש).

דף טו

זרבי יהודה סבר: אין הציץ מרצה על אכילות'. ומה שאמר רבי יהודה 'אין קרבן ציבור חלוק' אינו נתינת טעם, אלא הכוונה לומר שקרבן ציבור הגם שטומאה הותרה בו אינו חלוק משאר פסולים שהכל

נפסל, וכגון חסרו השירים – כל השירים נפסלו, אף כאן גם הטהור פסול. והטעם לכך שאינו חלוק – לפי שאין הציץ מרצה על אכילות (ע' טהרת הקדש).

בדרך אחרת, פשוטה יותר: לדברי רב פפא בעצם הכל מודים לכלל 'אין קרבן ציבור חלוק', ומצד זה היה צריך להיות הדין כרבי יהודה, אלא שחכמים טוברים שלענין טומאה שונה הדבר היות והציץ מרצה. ועל כך חולק רבי יהודה.

[ולפי זה שאלת הגמרא שבסמוך 'ואם איתא לפי שאין הציץ מרצה על אכילות מיבעי ליה' – כלומר, מכך שנימק ר' יהודה שאין ק"צ חלוק משמע שזוהי נקודת מחלוקתם, ואילו לרב פפא הלא כולם מודים לכך והמחלוקת היא בענין ריצוי ציץ נמצא העיקר חסר מן הספר] (עפ"י בית זבול ח"א כב, ג).

יעוד אמר רבינא תא שמע...' כן נראה שצ"ל (ולא 'האמר').

'אלא אמר ר' יוחנן: לימוד ערוך הוא בפיו של רבי יהודה שאין קרבן ציבור חלוק.' כלומר קבלה היתה בידו בלי שום טעם (עפ"י פירוש המשנה להרמב"ם; יד דוד. וע"ע בשו"ת נודע ביהודה תנינא או"ח פו; שבט הלוי ח"א קנו).

– לפי הסבר זה, לכאורה יש לפרש שמחלוקת ר' יהודה וחכמים אמורה הן לפני זריקה הן לאחריה ודלא כר' אלעזר. וכן משמע מסידור דברי הגמרא, ששאלת 'ולפני זריקה במאי פליגי' מוסבת על דברי רבי אלעזר ומשמע שלולא דבריו לא היה קשה כלום, כי לימוד ערוך הוא שאין קרבן ציבור חלוק. אבל מלשון הרמב"ם ומפרשים נוספים משמע שדברי רבי אלעזר קיימים גם לפי הסבר רבי יוחנן, שמודה רבי יהודה שאם נטמאת אחת מן החלות לאחר זריקה שהטהור ייאכל, הגם שאין קרבן ציבור חלוק (עפ"י טהרת הקדש. והעיר שם על שיטה זו. ואכן ב'מלאכת שלמה' הביא מרבנו גרשום מאור הגולה לפרש שלריו"ח ליתא לדברי ר' אלעזר הראשונים. וע"ע בכל הענין בשו"ת בית זבול ח"א כב, ג-ד).

עוד זאת, לפי ר' יוחנן יש מקום לומר שאפילו אם אין הציץ מרצה על אכילות, יסברו חכמים שהטהור בטהרתו. ורק לדעת רב פפא תלויים הדברים זה בזה, אבל עתה אפשר שאין הדברים תלויים. וכן משמע ברמב"ם, שפסק (ביאת מקדש ד, ג) אין הציץ מרצה על אכילות, ואעפ"י כפסק כחכמים שהטהור בטהרתו. (ע' בכל זה בטהרת הקדש ובקרבן אורה. וראה עוד בהרחבה בברכת מרדכי ח"ב יא, יא-יד. וע"ע בשער המלך פ"ד מהלכות ביאת מקדש).

– לכאורה נראה בסוגיא שסברת 'אין קרבן ציבור חלוק' – מדאורייתא היא, שלכך לרבי יהודה יעשו כולם בטומאה. ואולם מהרש"א (בפסחים פ) הוכיח מדברי התוס' שאינה אלא מדרבנן, שגנאי להחלק בקרבן ציבור. וצריך לומר לדבריו שחכמים עקרו דין תורה ב'שב ואל תעשה' ואמרו אל ייקרב הפסח כשהציבור חלוק, והואיל וכולם מנועים מלהקריב מדרבנן, שוב מקריבים בראשון מהתורה (ע"ע בפירוט ביוסף דעת פסחים פ).

אך צ"ע לדבריו כיצד מטמאים הבוך הטהור משום סברא זו. ויתכן שסבר רבי יהודה שאין הלבונה מקבלת טומאה אלא מדרבנן. גם היה אפשר לומר שלכך כתב רש"י שיגיע הלבונה זו בוו [ולא כתב שיקריבנה כהן טמא], כי יתכן שדוקא זה מותר, שסובר מניית ראשון ושני מדרבנן. ואולם מפשט דברי רבי יהודה משמע שבכל אופן אפשר לעשותו בטומאה, וכ"כ בחזו"א. וצ"ע.

'לימא קל וחומר; ומה המפגל אין מתפגל, הבא לפגל ולא פיגל אינו דין שלא יתפגל.' קראו לתודה 'המפגל' – שיש בה כח ורואיות לפגל גם את הלחם. לא כן הלחם, אינו אלא 'בא לפגל ולא פיגל' –

לפי שלעולם אין בלחם כח לפגל את התורה. [בא לפגל' – מה שיכול לפגל, ולא פיגל' – בשלמות, שאין לו כח לפגל אלא את עצמו ולא את התורה] (עפ"י 'חדושי הרשב"א'. ובלשון רש"י משמע שלא פרש כן. וכן בספר מנחה טהורה הקשה כמה קושיות על פירוש זה).

'מעשה באחד שזרע כרמו של חבירו סמדר ובא מעשה לפני חכמים ואסרו את הזרעים והתירו את הגפנים' – יש לעיין מדוע נחשבים הזרעים שלו, הלא כשזורע בשדה חבירו, אפילו בהיתר, אין הפירות שייכים לו אלא לבעל הקרקע [ונותן לו הוצאותיו כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות בשדה שאינה עשויה ליטע. ב"מ קא.], והרי זה דומה לזרע כלאים בשביעית, שמוותרים כיון שהפירות הפקר. ואפשר שכאן הרי אין נוח לבעל הכרם לקנות, לכך הם של הזורע. או י"ל שמדובר כשזרע בקרקע שלו בתוך שטח עבודת הכרם, שאוסר (עפ"י חזון איש כלאים ג, טו).

(ע"ב) 'הכי השתא? התם קנבוס ולוף אסרה תורה...' כלומר, מלבד חמשת מיני דגן, אסורים גם קנבוס ולוף מן התורה, אם משום שנקראים 'שדה' [או מפני שדומים לכרם, שהפרי תלוי בראשם כאשכול בגפן] או מטעם אחר (עפ"י רבנו תם בספר הישר, תצה; מובא בפסקי הר"ד כאן; יראים השלם – עז; שפט ועוד. וע"ע תוס' חולין ס.).

וישנה דעה הסוברת שאף שאר מיני זרעים אסורים מן התורה אך דוקא במינים הנאכלים, אבל הזרעים שאינם נאכלים אינם אסורים מן התורה, מלבד קנבוס ולוף שאעפ"י שזרעיהם אינם ראויים למאכל אדם (ע' במשנה שבת קכו: וברש"י) – הלכה היא שאסורים מן התורה (כן משמע בר"ן בחולין פרק ראשית הגז (ומובא בט"ז יו"ד רצו, א), ודלא כנראה מהתוס' כאן. ובדובב מישרים (ח"א קיא, ג) הראה שכשיטת הר"ן סוברים התוס' ביבמות פא ד"ה מא').

והר' חיים כהן (בשטמ"ק כאן) מפרש דברי הגמרא בתמיהה: וכי רק קנבוס ולוף אסרה תורה, הלא הזרעים כולם בכלל האיסור. ומשמע שלשיטתו אפילו זרעים שאינם נאכלים אסורים מן התורה. אך נראה שאם אינם נאכלים כלל, אף לא בדוחק – מותר (עפ"י שו"ת שבט הלוי ח"ב קסה הלכה ג. וע"ש בח"ח רלד, א שלהלכה אין לחוש משום כלאים לדשא הגדל תחת הגפן).

ויש מי שחילק בין איסור זריעת כלאים, הקיים בכל מיני זרעים, ובין האיסור שחל על הפירות שנוזעו וגדלו – שזה אינו מן התורה אלא בקנבוס ולוף, שדומים לכרם (ראב"ד – מובא בחידושי הרמב"ן בחולין פב ובשו"ת הרשב"א ח"א תמח. והרמב"ן דחה זאת. וכשיטת הראב"ד נראה גם ברי"ז, מובא בשלטי הגבורים קדושין ספ"ק, וכפי שבאר בשו"ת שבט הלוי ח"ב קסה, בהלכה ג).

הראב"ן (נב. מובא ביד דוד) כתב טעם לכך שקנבוס ולוף אסרה תורה; שכל מה שרגילים לזרוע ממנו שדות שלמות – בכלל איסור כלאים. [וכיוצא בזה בספר החינוך (תקמח) – שהם מינים חשובים בעינינו, אבל שאר מינים אינם חשובים ובטלים לגפנים]. ומובן לפי זה התוספת המובאת בסוגריים, 'דתנן היתה שדהו זרועה קנבוס...'/, שבוה נותן טעם מדוע אסרתם תורה, שהרי רגילים בזריעתם בשדות שלמות (יד דוד).

'... שאר זרעים מדרבנן הוא דאסירי, האי דעביד איסורא קנסוה רבנן, האי דלא עביד איסורא לא קנסו רבנן...' משמע שבכלאים דאורייתא כגון תבואה או קנבוס ולוף – הכל אסור, גם הגפנים של חברו. אך זה רק לפי הדעה האומרת אדם אוסר דבר שאינו שלו (רבי מאיר), אבל לדעת האומרים שאינו אוסר (ר' יוסי ור' שמעון ביבמות פג) – הגפנים מותרים, וממילא גם תבואתו מותרת, לפי ה'קל וחומר' המבואר כאן (עפ"י תוס' יבמות פג. ד"ה ר' יוסי).

לכאורה משמע מהתוס' שנקטו את ה'קל וחומר' להלכה. ואולם הרמב"ם פסק כרב, ומשמע שאינו סובר ה'קל וחומר' (וע' בשפת אמת), ולפי"ז גם אם אינו אוסר הגפנים – זרעיו ייאסרו. ואולם בחזו"א (כלאים ג, כ) פרש דברי התוס' ביבמות שמשמע להם מלשון הגמרא שאפילו לרב שאינו סובר ה'קל וחומר', בכלאים דרבנן מותרים גם הזרעים לדעת ר' יוסי ר"ש שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, שאין כאן כלאים כלל ולא שייך לאסור מטעם קנס. וע"ע קרן אורה. יש מפרשים בסוגיא שהנידון להתר הגפנים לא (רק) משום שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אלא משום שהם סמדר ואינם נאסרים (ע' בהרחבה בראב"ן שם; שנות אליהו על המשניות; קרן אורה; מנחה טהורה; חזון איש כלאים ג, כב).

'השוחט את הכבש לאכול כזית מחבירו למחר – מהו, חבירו כבש משמע ולא מפגל או דלמא לחם משמע ומפגל'. לפי דעות הראשונים שפיגול חל בדיבור (ע' במצוין בתחילת זבחים ובתחילת מסכתנו), הספק מובן, שהשאלה היא מהי משמעות דבריו ולמה מתכוין האדם בדיבור זה. אבל לשיטות הסוברות שפיגול חל במחשבה, צריך באור מה מקום יש להסתפק במשמעות 'חבירו' הלא הכל תלוי במחשבתו. ודוחק לומר שמחשב מלים ואינו מחשב את המעשה אשר יעשה.

ואפשר לומר שהספק הוא מפני שכשאמר דברים אלו, הדיבור מבטל מחשבה, הלכך אין לנו ללכת אלא על אחר משמעות דבריו, גם אם יאמר שהתכוין לדבר אחר (עפ"י חזון איש קמא כח, ד).

ובשפת אמת פרש הגמרא לפי שיטת הראשונים שצריך דיבור [וכן בשיטה מקובצת (ב"מ מג: תוס' שאנץ) כתב להוכיח מכאן שפיגול בדיבור דוקא]. וכתב שנראה שמדובר שאומר שבדעתו היה כשאמר 'חבירו' על הלחם, והשאלה היא האם ניתן לפרש כן במשמעות 'חבירו', או שמא אין זה נכלל במשמעות הדיבור ואין מועיל מה שהיה בלבו, שדברים שבלב אינם דברים, שהרי בפיו אמר 'חבירו' ואין במשמע על הלחם.

ולפי זה כתב, בדחית הגמרא **'דלמא דפריש ואמר חבירו כבש'** – היה אפשר לומר שאומר שכוונתו היתה על הכבש. ואפשר שאכן זהו פירוש הגמרא, שאמר שכן היתה כוונתו. וצריך עיון לדינא.

אך לסברת החזו"א, גם לדעת הסוברים פיגול חל במחשבה ללא דיבור, אם דיבר וחשב בלבו אחרת – הדיבור הוא הקובע ואין הולכים אחר לבו הסותר את פיו. ובפרט לפי סברת כמה מהאחרונים שדבר שחל בלב, אם מוציא מפיו, דעתו שיחול כפה ולא בלב. ונתבאר במק"א. וע"ע במובא ביוסף דנת זבחים כט.

דף טז

ז'חכמים אומרים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר'. בכל המקומות בגמרא ובתוספתא שדנו על פיגול בחצי מתיר, לא מצאנו שדנו אלא במחשבת 'שלא בזמנו', אבל ב'שלא לשמו' – לא נזכר. ונראה שיש לחלק ביניהם, כי מחשבת פיגול תלאתה תורה באם האכל יאכל – שמחשבתו על אכילת אדם או אכילת מזבח, וכיון שהעבודות הן אלו המתירות את הקרבן לאכילת האדם או המזבח, הלכך סוברים חכמים שאין פיגול אלא אם מפגל ב'מתיר' שלם ולא בחצי מתיר, אבל מחשבת שלא לשמו שאינה תלויה כלל באכילה אלא היא 'מחשבת עבודה' כשלעצמה, יתכן ואין הפרש בין מתיר שלם לחצי, וגם בחצי מתיר פסול מן התורה. [וכן מצינו נידון זה בש"ס לענין מחשבת ערלים בקרבן פסח – כי גם שם מחשבתו שיאכלוהו ערלים, בדומה למחשבת פיגול] (עפ"י אור שמח הל' פסולי המוקדשין טז. וע"ע בשו"ת אחיעזר ח"ג נא, ג שנשא ונתן לפי"ז לבאר דברי התוספתא קרבנות א, ד; פסחים ד. וכן בחדושי הר צבי הסתפק בדבר.

- א. להלכה, כל ארבע העבודות מצטרפים לפיגול. ויש להסתפק בשני בני אדם כשהשני לא ידע ממחשבת הראשון, האם מחשבותיהם מצטרפות (ח"ב ג, ט).
ב. כל מקום שמצטרפות המחשבות לכזית לפגל, כמו כן מצטרפות לפסול הקרבן במחשבת חוץ למקומו' (תורת הקדשים).

דף יד

- כה. א. האם יש חילוק בין מחשבת פיגול שחשב בחצי מתיר למחשבת פיגול שחשב אודות חצי מתיר?
ב. חטאת פנימית שחשב בשעת עבודתיה לשפוך שיריה למחר – האם פיגול?
א. המחשב בשעת עבודת חצי מתיר, כגון שחשב בהקטרת הקומץ ולא בהקטרת הלבונה, או חשב בשחיטת הכבש האחד על החלות; לדברי רבי מאיר – פיגול, ולחכמים (ובכללם רבי יוסי ורבי) – אינו פיגול. אבל חשב בשעת מתיר שלם על חצי מתיר, כגון שחשב על הקטרת הקומץ למחר ולא על הלבונה – אפילו לחכמים חל הפיגול (עפ"י רש"י). [ולדברי אלעזר (יב): אינו פיגול עד שיחשב על הקטרת הקומץ והלבונה].
חשב בשעת הקמיצה, לפרש"י ותוס' הריזה מחשבה בשעת מתיר שלם. ואילו מדברי הרמב"ם משמע שגם זה נחשב חצי מתיר.

- ב. חטאת פנימית שחשב בשעת עבודתיה לשפוך שיריה למחר; אם חשב זאת בשעת עבודת חוץ – פיגול, והאוכל מן הבשר – בכרת [אבל הדם עצמו אין עליו איסור פיגול, מפני שהוא 'מתיר']. ואם חשב בשעת עבודת פנים – אינו פיגול. [ולדברי רבי שמעון (בזבחים מג) אין פיגול בחטאות הפנימיות כלל. ואין הלכה כן].

אעפ"י שבשעת עבודת פנים אינו פיגול, אבל פסול מדאורייתא (עפ"י תוס' כאן ובזבחים מד: וע' חו"ב ג, ח).
דין פיגול בבשר חטאות פנימיות – ע' בזבחים לה.

דפים יד – טו

- כו. א. חלה אחת משתי הלחם שנטמאה, וכן סדר אחד מלחם הפנים שנטמא – מה דין שאר הלחם?
ב. מה דינם של בזיכי לחם הפנים שנטמא אחד מהם?
ג. מה ענינו של הכלל 'אין קרבן ציבור חלוק', ומה נכלל בו?
א. נטמאת אחת מהחלות או אחד מן הסדרים; רבי יהודה אומר: שניהם יצאו לבית השריפה (ויזרוק מקודם את דם הכבשים, או יקטיר הבזיכים. מפרשים) – שאין קרבן ציבור חלוק. ופרש רבי אלעזר, דוקא אם חלה הטומאה לפני זריקת דם הכבשים (בשתי הלחם. ובלחם הפנים – לפני הקטרת הבזיכים), אבל נטמא אחר זריקה – הטמא בטומאתו ואסור לאכול, והטהור ייאכל.
יש סוברים שלפי המסקנא ליתא לדברי רבי אלעזר, ולרבי יהודה שניהם יצאו לבית השריפה גם בנטמא אחר זריקה, שלעולם אין קרבן ציבור חלוק (עפ"י רבנו גרשום. וע' גם תשב"ץ ח"ג לו ד"ה עוד כתבת אע"פ).
חכמים אומרים: אף קודם זריקה, הטמא בטומאתו והטהור ייאכל.

א. לדברי רב פפא, שאלה זו תלויה בנידון ריצוי צייץ על אכילות; שאם מרצה – הועילה הזריקה על כל החלות, הלכך הטהור ייאכל. ואם אינו מרצה – הרי הטמאה נידונית כאבודה ושרופה וא"כ לא הועילה הזריקה לחלות, הלכך יצאו שתיהן לבית השריפה. [ואף על פי שנדחה טעמו של רב פפא, זהו רק אליבא דרבי יהודה, אבל בטעם חכמים צריכים אנו לטעמו של רב פפא שהציץ מרצה על אכילות ולכן לא הוי כאבוד ושרוף שכולם נפסלו. אבן האול ביאת מקדש ד,ו אות ד].

וכתבו התוס' שאפילו אם טומאה הותרה בציבור ואין צריך לריצוי צייץ, הדין כן. (וע' תשב"ץ ח"ג לו ד"ה עוד כתבת אע"פ; שער המלך ביא"מ ד,ז).

וע"ע פסחים עז-עח.

ב. הלכה כחכמים (רמב"ם תמידין ומוספין ה,טז).

ב. בוך מבזיכי לבונה שנטמא; רבי יהודה אומר: שניהם יעשו בטומאה (יגיעם זה בזה אם ירצה. רש"י. וכן מותר לכהן טמא להקריבם, לדעת הסוברים שטומאת הלבונה מהתורה. עפ"י חו"א זבחים ט,ה). וחכמים אומרים: הטמא בטומאתו והטהור בטהורו.

ה"ה לשאר עולים על המזבח בקרבן ציבור, כגון קומץ ולבונה של מנחת העומר שנטמא אחד מהם; לרבי יהודה ייקרבו שניהם בטומאה ולחכמים הטמא בטומאתו והטהור בטהורו (עפ"י חסדי דוד תוספתא פ"ג).

ג. אמר רבי יוחנן: למוד ערוך הוא בפי רבי יהודה (מרבתי): 'אין קרבן ציבור חלוק'. נכלל בזה שאם נטמא חלק האחד מן הקרבן, כאילו נטמא כולו. בדברים הנאכלים כגון שנטמאה חלה אחת משתי הלחם – יצאו שתי החלות לבית השרפה. ובדברים העולים על המזבח, כגון בוך שנטמא – יעשו בטומאה (שטומאה הותרה בציבור. ועוד, הציץ מרצה על העולין. עתוס').

וכן לענין טומאת הגוף; אם נטמא שבט אחד [לר' יהודה הסובר כל שבט נחשב 'קהל'] – יעשו הכל קרבן פסח בטומאה, שאין קרבן ציבור חלוק.

כאמור, חכמים חולקים על רבי יהודה וסוברים הטהור ייאכל. ובעולים – ייקרב בטהורו. וכן לענין קרבן פסח, הטהורים עושים את הראשון בטהרה [ואותו השבט עושה פסח שני לדברי רבי מאיר. ולרבי שמעון, עושה בראשון בטומאה, שנקרא 'קהל' לעצמו. ע' הוריות ה ופסחים פ].

יש אומרים שדוקא לענין זה חולקים חכמים, שסוברים ששני הבזיכים / החלות נידונים כל אחד לעצמו, אבל בכגון כלי שרת שנטמאו, מודים חכמים שעושים הקרבן-ציבור בטומאה לפי שאין קרבן ציבור חלוק (עפ"י פתח הבית פסחים פ"ז מח נב).

דף טו

כז. מה הדין במחשבות פיגול דלהלן?

- א. חשב בשחיטת התודה לאכלה למחר או חשב לאכול לחמה למחר; וכן בכבשי עצרת ובלחמם.
- ב. חשב לאכול למחר כזית בצירוף ממנה ומלחמה; בתודה ובכבשי עצרת.
- ג. שחט כבש אחד מכבשי עצרת, ואמר 'לאכול כזית מחברו למחר'.
- ד. חשב על אכילת הזבח או על הקרבת נסכיו, חוץ לזמנו – מה דין הזבח ודין הנסכים?

א. הוזבח את התודה לאכול ממנה למחר – היא והלחם מתפגלים, והאוכלם ב'כרת'. לאכול מלחמה למחר – הלחם מפוגל והזבח אינו מפוגל, שהלחם גלל הזבח כלומר טפל לו, ולא להפך.

ואף על פי שהזבח אינו בחיוב כרת, נפסל הוא מדאורייתא (הו"א קמא כה, יא; חדושים ובאורים ג, א ח. וע' גם בשפת אמת שצדד בזה. ובקרבן אורה כתב שנראה שכשר, ואפילו גזרה דרבנן לא מצאנו שגזרו בזה.

וכן הדין בכבשי עצרת ובלחמם, ואעפ"י שהזקקו הכבשים והלחם בתנופה, חשב על הלחם לא נתפגלו הכבשים.

ב. השוחט את התודה לאכול כזית בצירוף מהזבח ומהלחם למחר; הזבח ודאי אינו מפוגל. הלחם – רב פשוט לרבי אלעזר שהלחם מפוגל. לפי לשון אחת בגמרא, לא אמר רב אלא בכבשי עצרת ובלחמה שהזקקו זה לזה בתנופה, אבל בתודה – אפשר שאינם מצטרפים.

ושאלו בגמרא על דברי רב, הלא י"ל סברת 'קל וחומר' שאם הזבח שהוא מפגל – אינו מתפגל (ואולי אף אינו נפסל כלל. ע' הו"א קמא כה, יד), ודאי שהלחם שאינו מפגל את הזבח, לא יתפגל הוא עצמו. להלכה נוקטים להחמיר שהלחם מפוגל, בין בכבשים בין בתודה (ע' כס"מ פסוה"מ י, ח שמשמע שנקט הרמב"ם להחמיר מפני הספק. ובחזו"א תמה הלא קולא היא, שמא לא פיגל ומביא חולין בעזרה. [ובתוס' ד"ה והתירו] נראה לכאורה שלמסקנא נוקטים כסברת ה'קל-וחומר').

ג. שחט אחד מהכבשים 'לאכול חברו למחר'; רב פשוט לר' אלעזר (כפי ששנה רבי אבא זוטרי) ש'חבירו' – כבש במשמע הלכך לא פיגל [שאינן מתיר מפגל את המתיר]. ואולם דחו את הוכחתו, שיש לומר 'חבירו' – לחם משמע, ופיגל את הלחם.

וכל זה לדעת רבי מאיר שמפגלין בעבודת חצי מתיר, אבל לחכמים – לא חל פיגול על הלחם. ואולם נפקא מינה לחכמים לענין איסור דרבנן באכילת הלחם (עפ"י קרבן אורה ולקוטי הלכות).

ד. פיגל את הזבח – נתפגלו הנסכים, והשותם בכרת. ודוקא נסכים הבאים עם הזבח וכבר נתקדשו בכלי והוקבעו עם הזבח בשחיטתו, שאין לשנותם לזבח אחר. פיגל את הנסכים – נתפגלו רק הם ולא הזבח. אלו דברי ר' מאיר. אבל חכמים סוברים שהנסכים לעולם אין חייבים עליהם משום פיגול. הלכה כחכמים.

דף טז

כת. מה דינן של מחשבות פיגול דלהלן:

א. פיגל בהקטרת הקומץ ולא בהקטרת הלבונה; בלבונה ולא בקומץ.

ב. פיגל בהולכת הקומץ לנתינתו בכלי.

ג. פיגל בהולכת הקומץ להקטרה, או בהולכת הלבונה.

ד. הקטיר את הקומץ שומשום שומשום, ופיגל בכל הנתינות עד שכלה הקומץ.

א. פיגל בהקטרת הקומץ בלבד או בהקטרת הלבונה בלבד; לדברי רבי מאיר פיגול והאוכלו בכרת. ולדברי חכמים פסול (משום גזירה. יד:) ואין בו כרת.

עשה את ההקטרה הראשונה [בין שהיתה של קומץ בין של לבונה] במחשבת פיגול, ואת השנייה עשאה אותו אדם בשתיקה; רב אמר: לדברי הכל פיגול הוא, שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה. ושמואל